

กฎหมายสิทธิสำหรับคนพิการ

จุฬาพัฒน์ ช่างเกต
วิทยากรปฏิบัติการ
กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย

บทความนี้ใช้เพื่อนำออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา

รายการเจตนารมณ์กฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

กฎหมายสิทธิสำหรับสิทธิคนพิการ

จุฬาพัฒน์ ช่างเกตุ
 วิทยากรปฏิบัติการ
 ผู้เรียบเรียง

บทนำ

สำหรับสิทธิของมนุษย์ทุกคนนั้นย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคในการดำรงชีวิต และทุกคนต้องเคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะมีความต่างทางฐานะของสังคมหรือความต่างทางเพศสภาพใด ๆ ก็ตาม คนพิการซึ่งอาจจะถูกมองว่าเกิดมาไม่เหมือนคนอื่นไม่สามารถดำรงชีวิตได้เหมือนคนปกติทั่วไปแต่ใช้ว่าคุณค่าของความเป็นมนุษย์จะลดลงดังจะปรากฏให้เห็นถึงศักยภาพอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านการศึกษาด้านการกีฬา และในด้านอื่น ๆ ซึ่งเพียงแต่ภาครัฐ ภาคเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะให้ความสำคัญ สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาคุณค่าและคุณภาพชีวิตคนพิการให้สามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดี สำหรับกลุ่มคนพิการที่อยู่ในสังคมไทยภาครัฐจำเป็นต้องให้ความสำคัญและช่วยเหลือให้สามารถได้รับสิทธิในการดำรงชีวิตให้เทียบเท่าคนปกติทั่วไปโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดสิทธิในความเสมอภาคของบุคคลในมาตรา 27 ซึ่งบุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม มีกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญและมีการออกกฎหมายในการแต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเพื่อมาดูแลสิทธิของประชาชนคนไทยทุกคน และสำหรับผู้พิการของไทยการมีกฎหมายเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กฎหมายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ จุดประสงค์ก็เพื่อพยายามที่จะให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมมากที่สุด

ความหมาย

“คนพิการ”¹ หมายความว่า คนที่มีความผิดปกติหรือบกพร่องทางร่างกาย ทางสติปัญญาหรือทางจิตใจ

“คนพิการ”² หมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป

“การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ”³ หมายความว่า การเสริมสร้างสมรรถภาพหรือความสามารถของคนพิการให้มีสภาพที่ดีขึ้น หรือดำรงสมรรถภาพหรือความสามารถที่มีอยู่เดิมไว้ โดยอาศัยกระบวนการทางการแพทย์ การศาสนา การศึกษา สังคม อาชีพ หรือกระบวนการอื่นใด เพื่อให้คนพิการได้มีโอกาสทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคมอย่างเต็มศักยภาพ

สิทธิของคนพิการ

สิทธิคนพิการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน

มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

¹ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.

² พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550, มาตรา 4 ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 124 ตอนที่ 61 ก (27 กันยายน 2550): หน้า 8.

³ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550, มาตรา 4 ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 124 ตอนที่ 61 ก (27 กันยายน 2550): หน้า 9.

มาตรา 68 รัฐพึงจัดระบบบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินควร

มาตรา 71 รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาสให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมถึงตลอดทั้งให้การบำบัด ฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำ การดังกล่าว ซึ่งในการจัดสรรงบประมาณ รัฐพึงคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการที่แตกต่างกันทาง เพศ วัยและสภาพของบุคคล เพื่อความเป็นธรรม

มาตรา 74 รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงานอย่างเหมาะสมกับ ศักยภาพและวัยและให้มีงานทำและพึงคุ้มครองใช้แรงงานให้ได้รับความปลอดภัยและมีสุขอนามัยที่ดี ในการทำงาน ได้รับรายได้ สวัสดิการ การประกันสังคม และสิทธิประโยชน์อื่นที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพและพึงจัดให้มีหรือส่งเสริมการออมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัยทำงาน

มาตรา 128 วรรค 2 ได้กำหนดให้ในการตั้งกรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่าง พระราชบัญญัติที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่ามีสาระสำคัญเกี่ยวกับคนพิการหรือทุพพลภาพ จะต้องกำหนดให้มีคนพิการหรือทุพพลภาพดังกล่าวเป็นผู้แทนองค์กรเอกชนที่ทำงานเกี่ยวกับคน พิการหรือทุพพลภาพร่วมเป็นกรมการวิสามัญด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรมการ วิสามัญทั้งหมด

- สิทธิคนพิการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (CRPD)

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD) ซึ่งมีความมุ่งประสงค์เพื่อส่งเสริม คุ้มครองและประกันให้คนพิการทั้งปวง ได้ อุปโภคสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานทั้งปวงอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน และส่งเสริมการ เคารพในศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิด ซึ่งประเทศไทยได้ให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2551 และมี ผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 28 สิงหาคม 2551 โดยเนื้อหาในเรื่องของการส่งเสริมคุ้มครองและประกันให้ คนพิการทั้งปวง ได้รับสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานทั้งปวงอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน และ ส่งเสริมในศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิด การจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการทุกรูปแบบ การเข้าถึงและการ ใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การขนส่ง ข้อมูลข่าวสารและบริการสาธารณะ การ ยอมรับความเท่าเทียมกันของคนพิการในทางกฎหมาย ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา การ ทำงาน การรักษาพยาบาล การมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ซึ่งถือว่าเป็น ประโยชน์อย่างยิ่งต่อคนพิการ โดยมีหลักการของอนุสัญญาว่าด้วยคนพิการ ดังนี้

- (1) การเคารพในศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิด การอยู่ได้ด้วยตนเอง รวมถึงเสรีภาพในการตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง และความเป็นอิสระของบุคคล
- (2) การไม่เลือกปฏิบัติ
- (3) การเข้ามีส่วนร่วมและเข้าร่วมได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพในสังคม
- (4) การเคารพความแตกต่างและการยอมรับว่าคนพิการเป็นส่วนหนึ่งของความหลากหลายของมนุษย์และมนุษยชาติ
- (5) ความเท่าเทียมกันของโอกาส
- (6) ความเท่าเทียมกันระหว่างชายกับหญิง
- (7) การเคารพขีดความสามารถของเด็กพิการที่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องและการเคารพสิทธิของเด็กพิการเพื่อสงวนรักษาอัตลักษณ์แห่งตน

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD) มีปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย มีข้อกำหนดดังนี้

- (1) คนพิการมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ มีสิทธิ และเสรีภาพแห่งบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครองในฐานะพลเมืองไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมีสิทธิต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ภายใต้ปฏิญญานี้ โดยไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ และโดยปราศจากการแบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา การเมือง ภาษา ถิ่นกำเนิด เพศ อายุ หรือสถานะอื่นใด
- (2) คนพิการมีสิทธิแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง
- (3) คนพิการ มีสิทธิเข้าร่วมในการตัดสินใจกำหนดนโยบายและแผนงานทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับคนพิการทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
- (4) คนพิการมีสิทธิได้รับการดูแลฟื้นฟูสมรรถภาพ และพัฒนาตั้งแต่แรกเกิดและแรกเริ่มที่พบความพิการ รวมทั้งผู้ปกครองและครอบครัวของคนพิการต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐในทุกด้านเพื่อให้สามารถฟื้นฟูสมรรถภาพและพัฒนาคนพิการอย่างเต็มศักยภาพและสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละบุคคล
- (5) คนพิการมีสิทธิได้รับการบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างอิสระได้ด้วยตนเองอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล
- (6) คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพในทุกระดับ ทุกรูปแบบของการจัดการศึกษาตามความต้องการของคนพิการอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบและการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยไม่มีการจำกัด กีดกัน เลือกปฏิบัติหรือยกเว้นใด ๆ
- (7) คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ การฝึกอาชีพ การประกอบอาชีพทุกประเภท ได้รับการจ้างงานหรือว่าจ้างงานเข้าทำงานตามความต้องการและ

ความสามารถได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการ ได้รับความก้าวหน้า รวมทั้งได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก สหภาพแรงงานโดยไม่มีกีดกันหรือเลือกปฏิบัติ

(8) คนพิการมีสิทธิได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการถูกคุกคามทางเพศ ทำร้ายร่างกาย และจิตใจ กักขัง เวิร์ดเอาเปรียบ หรือการแสวงหาประโยชน์ใด ๆ จากความพิการ ทั้งนี้ ได้รับความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

(9) คนพิการมีสิทธิอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนของตนและมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ใน กิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคม

(10) คนพิการ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลือจากรัฐ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

(11) คนพิการ มีสิทธิได้รับการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ครอบครัว ชุมชน และสังคมได้รับรู้และเข้าใจคนพิการในทางที่สร้างสรรค์ โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิ ศักยภาพ และความสามารถรวมทั้งการบำเพ็ญประโยชน์ของคนพิการ

(12) คนพิการมีสิทธิได้รับและเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ ของคนพิการ ทั้งนี้ ต้องได้รับการสนับสนุนให้มีสื่อทุกประเภทที่เหมาะสมกับความพิการ รวมทั้งต้อง จัดให้มีล่ามภาษามือ อักษรเบรลล์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรืออุปกรณ์พิเศษอื่น ๆ ที่ใช้ในการสื่อสาร

(13) คนพิการและครอบครัว ชุมชน สังคม มีสิทธิได้รับและเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร เพื่อ ทราบถึงสิทธิอันระบุไว้ในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทยโดยทั่วถึง

(14) รัฐต้องให้ความสำคัญและปฏิบัติตามพันธสัญญาที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ซึ่งได้ลง นามหรือตกลงร่วมกันในระดับประเทศปลระระดับนานาชาติ

ประเภทและหลักเกณฑ์ของความพิการ

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 กำหนดให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็น สาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ เพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพ และพัฒนา ตนเองได้เต็มศักยภาพ ให้มีขีดความสามารถที่พร้อมในการปรับตัวอยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่า และมี ความสุขและเพื่อประโยชน์ในการรับสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมาย ผู้พิการจำเป็นจะต้องยื่นคำขอมีบัตร ประจำตัวคนพิการต่อนายทะเบียนกลางหรือนายทะเบียนจังหวัด ณ สำนักงานทะเบียนกลาง สำนักงานทะเบียนจังหวัด หรือสถานที่อื่นตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด เพื่อให้สามารถเข้าถึง สิทธิทางกฎหมาย ซึ่งคนพิการมีบัตรคนพิการและลงทะเบียนขอรับเบี้ยคนพิการไว้แล้วจะมีสิทธิได้รับ เบี้ยความพิการเป็นรายเดือน ๆ ละ 500 บาท ตลอดชีวิต โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความ

มั่นคงของมนุษย์มีประกาศ เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 ได้กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ ไว้ดังนี้

1. ความพิการทางการเห็น ได้แก่ ตาบอด (เมื่อใช้แว่นสายตารวมตาอยู่ในระดับต่ำกว่า 3 ส่วน 60 เมตร หรือ 20 ส่วน 400 ฟุต ลงมาจนกระทั่งมองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่างหรือมีลานสายตาแคบกว่า 10 องศา), ตาเห็นเลือนราง (เมื่อใช้แว่นสายตารวมตาแล้วอยู่ในระดับตั้งแต่ 3 ส่วน 60 เมตร หรือ 20 ส่วน 400 ฟุต ไปจนถึงต่ำกว่า 6 ส่วน 18 เมตร หรือ 20 ส่วน 70 ฟุต หรือมีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา) ทั้งนี้ไม่รวมถึงมีตาพิการหรือตาบอดเพียง 1 ข้าง และตาบอดสี

2. ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ได้แก่ หูหนวก คือผู้ที่สูญเสียการได้ยินในหูข้างที่ได้ยินดีกว่าที่ความดังของเสียง 90 เดซิเบลขึ้นไป, หูตึง คือผู้ที่สูญเสียการได้ยินในหูข้างที่ได้ยินดีกว่าที่ความดังของเสียงน้อยกว่า 90 เดซิเบลลงมาถึง 40 เดซิเบล, ในการสื่อความหมาย คือ พูดไม่ได้ พูดไม่ชัด หรือพูดแล้วผู้อื่นไม่เข้าใจ

3. ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางกาย ได้แก่ การบกพร่องในการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับ เท้า แขน ขา ซึ่งอาจมาจากสาเหตุอัมพาต แขน ขา อ่อนแรง แขน ขาขาด หรือเจ็บป่วยเรื้อรังจนกระทบต่อการทำงานของมือ เท้า แขน ขา, ทางกายมีความบกพร่องหรือผิดปกติของศีรษะ ใบหน้า ลำตัว และภาพลักษณ์ภายนอกของร่างกายที่เห็นได้อย่างชัดเจน

4. ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม ได้แก่ บุคคลที่มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องหรือความผิดปกติทางจิตใจหรือสมองส่วนในของการรับรู้อารมณ์หรือความคิด

5. ความพิการทางสติปัญญา คือ มีพัฒนาการช้ากว่าปกติหรือมีระดับเขาว์ปัญญาต่ำกว่าบุคคลทั่วไป ซึ่งแสดงออกก่อนอายุ 18 ปี

6. ความพิการทางการเรียนรู้ คือ มีความบกพร่องทางสมองทำให้เกิดความบกพร่องด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ หรือการเรียนรู้พื้นฐานอื่นโดยทำได้ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานตามช่วงอายุและระดับสติปัญญา

7. ความพิการทางออทิสติก ได้แก่ บุคคลที่มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางการพัฒนาการด้านสังคม ภาษา และการสื่อความหมาย พฤติกรรมและอารมณ์ โดยมีสาเหตุมาจากความผิดปกติของสมองและความผิดปกตินั้นแสดงก่อนอายุสองปีครึ่ง โดยให้รวมถึงการวินิจฉัยแยกกลุ่มออทิสติกสเปกตรัมอื่น ๆ เช่น แอสเพอเกอร์

ซึ่งในส่วนประเภทของคนพิการในลำดับที่ 4, 5, 6, 7 จะต้องให้ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมเป็นผู้ตรวจวินิจฉัยและออกใบรับรองความพิการเพื่อมาใช้ประกอบคำขอมมีบัตรประจำตัวคนพิการหรือต่อบัตรประจำตัวคนพิการ ยกเว้นว่านายทะเบียนกลาง นายทะเบียนจังหวัด หรือผู้ที่ได้รับ

มอบหมายแล้วแต่กรณี เห็นว่าบุคคลนั้นมีสภาพความพิการที่สามารถมองเห็นได้โดยประจักษ์จะไม่ ต้องให้มีการตรวจวินิจฉัยก็ได้

ศูนย์บริการคนพิการ

ราชการส่วนท้องถิ่นอาจจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการจัดตั้งขึ้นมาเพื่อประโยชน์ในการ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคน พิการแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 มาตรา 20/3 ซึ่งมีการกำหนด ประเภทของศูนย์บริการคนพิการไว้ 2 ประเภท ได้แก่

1) ศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัด ได้แก่ ศูนย์บริการคนพิการที่จัดตั้งโดยกรมส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเพื่อส่งเสริมสนับสนุน และประสานงานเกี่ยวกับการจัดบริการของ ศูนย์บริการคนพิการทั่วไป และดำเนินการอื่นเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของ คนพิการภายในจังหวัดโดยมีอำนาจหน้าที่ในการ สำรวจ ศึกษา วิเคราะห์ ติดตามสภาพและปัญหา เกี่ยวกับคนพิการในเขตพื้นที่จังหวัด ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมกำกับดูแลและ อำนวยความสะดวกด้านอาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ และให้บริการความช่วยเหลือให้ คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด

2) ศูนย์บริการคนพิการทั่วไป ได้แก่ ศูนย์บริการคนพิการที่จัดตั้งโดยองค์กรด้านคน พิการหรือองค์กรอื่นใดที่ให้บริการคนพิการซึ่งได้รับการรับรองมาตรฐานตามกฎหมาย ราชการส่วน ท้องถิ่นหรือหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้บริการแก่คนพิการในระดับพื้นที่ หรือตามประเภทคนพิการ หรือ ให้บริการแก่คนพิการเป็นเฉพาะในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีอำนาจหน้าที่ในการให้บริการข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ การเรียกร้องแทนคนพิการให้ได้รับสิทธิประโยชน์ ขจัดปัญหาการเลือกปฏิบัติ ที่ไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ ให้บริการความช่วยเหลือในการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน การฟื้นฟูสมรรถภาพ ด้านอาชีพ การฝึกอาชีพ และการจัดหางานให้แก่คนพิการ ให้บริการความช่วยเหลือให้ได้รับการดูแล รักษาพยาบาลและฟื้นฟูสมรรถภาพหรือได้รับเครื่องมือหรืออุปกรณ์ตามความต้องการจำเป็นพิเศษ เฉพาะบุคคล พร้อมทั้งประสานความช่วยเหลือกับหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเพื่อให้ ความช่วยเหลือคนพิการตามประเภทความพิการ

ซึ่งคนพิการ ผู้ดูแลคนพิการหรือผู้ที่มีแนวโน้มจะพิการจะต้องยื่นคำขอรับการบริการโดย คณะกรรมการประเมินศักยภาพคนพิการจะประเมินศักยภาพคนพิการรายบุคคล เพื่อที่จะจัดบริการ ในด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านร่างกาย การช่วยเหลือตนเอง พัฒนาทักษะทางการพูด พัฒนาสุข ภาวะ การปรับพฤติกรรม พัฒนาทักษะทางการได้ยิน ทางการเห็น และเสริมสร้างพัฒนาการ และอาจ จัดให้มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกทางกาย แล้วแต่กรณี

- คนพิการกับสิทธิการศึกษา

คนพิการมีสิทธิได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนจนถึงปริญญาตรี พร้อมทั้งการได้รับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ซึ่งจะต้องได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับความจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล โดยกระทรวงศึกษาธิการได้มีกำหนดประเภทสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ ตามความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ออกเป็น 4 ประเภทหลัก คือ

1. สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือเรียน ชุดการเรียน คู่มือครู คู่มือผู้ปกครอง แผ่นพับ โปสเตอร์ เป็นต้น
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ รายการเทปเสียง รายการวีดิทัศน์ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) เป็นต้น
3. สื่อวัสดุ-อุปกรณ์ ได้แก่ บัตรคำ บัตรภาพ บล็อกคำศัพท์ เป็นต้น
4. สื่อประสม

คนพิการและผู้ดูแลคนพิการยังมีสิทธิได้กู้ยืมเงินกองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการเพื่อจัดซื้อจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยี สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการ หากสถานศึกษาใดปฏิเสธไม่รับคนพิการเข้าศึกษาให้ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามกฎหมาย

- คนพิการกับสิทธิทางการแพทย์

คนพิการที่มีบัตรทองผู้พิการ สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขของรัฐได้ทุกแห่งโดยไม่ต้องมีใบส่งต่อและมีสิทธิได้รับบริการทางการแพทย์ ได้แก่ การตรวจวินิจฉัย การตรวจทางห้องปฏิบัติการ การตรวจด้วยวิธีพิเศษอื่นตามสิทธิ การแนะนำให้คำปรึกษา และในกรณีจำเป็น เช่น การให้ยา เวชภัณฑ์ การศัลยกรรม กายภาพบำบัด พยาบาลจิตเวช อรรถบำบัด รวมถึงกรณีการจัดการซ่อมแซม หรือเปลี่ยนแปลงอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ ซึ่งคนพิการสามารถขอรับบริการทางการแพทย์ได้ที่สถานพยาบาลของรัฐ สถานพยาบาลในกำกับของรัฐ สถานพยาบาลรัฐวิสาหกิจ สถานพยาบาลเอกชนที่รัฐกำหนด

- คนพิการกับการประกอบอาชีพ

ในการส่งเสริมให้คนพิการได้มีอาชีพเพื่อมีรายได้ในการดำรงชีวิตนั้น ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 ในมาตรา 33 ได้บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

ให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐรับคนพิการเข้าทำงานตามลักษณะของงาน ในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการหรือหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐจะต้องรับคนพิการเข้าทำงาน” ซึ่งกรมการจัดหางานจะเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการจ้างงานคนพิการ บริการจัดหางานแก่คนพิการที่ประสงค์จะหางานทำ และกฎกระทรวงที่กำหนดแนวปฏิบัติให้กับนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการในการรับคนพิการเข้าทำงานมีดังนี้

1) ให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการซึ่งมีลูกจ้างตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไปรับคนพิการที่สามารถทำงานได้ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใดในอัตราลูกจ้างที่มีใบคนพิการทุกหนึ่งร้อยคนต่อคนพิการหนึ่งคน และเศษของหนึ่งร้อยคนถ้าเกินห้าสิบคนต้องรับคนพิการเพิ่มอีกหนึ่งคน (ตามมาตรา 33) ซึ่งนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่จ้างคนพิการเข้าทำงานมากกว่าร้อยละหกสิบของลูกจ้างในสถานประกอบการ โดยจะต้องมีระยะเวลาจ้างเกินกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวันในหนึ่งปีภาษีจะมีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ในปีภาษีนั้น ทั้งนี้ตามกฎหมายกำหนด

2) ในกรณีที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการไม่ได้รับคนพิการเข้าทำงานตามจำนวนที่กำหนดไว้ในมาตรา 33 จะต้องส่งเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เพื่อเป็นทุนสำหรับการใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือคนพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพ การศึกษาและการประกอบอาชีพ (ตามมาตรา 34) โดยคำนวณจากอัตราต่ำสุดของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานที่ใช้บังคับครั้งล่าสุดในปีก่อนที่มีหน้าที่ส่งเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ คูณด้วยสามร้อยละห้าและคูณด้วยจำนวนคนพิการที่ไม่ได้รับเข้าทำงาน

3) ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะรับคนพิการเข้าทำงานตามมาตรา 33 หรือนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการไม่รับคนพิการเข้าทำงานและไม่ประสงค์จะส่งเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ตามมาตรา 34 นั้น หน่วยงานของรัฐ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการอาจให้สัมปทานในการจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการ หรือมีการจัดจ้างเหมาะสม จัดให้มีการฝึกงาน หรือให้การช่วยเหลืออื่นใดแก่คนพิการหรือดูแลคนพิการแทนก็ได้

การกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพ

คนพิการที่บรรลุนิติภาวะ (อายุ 20 ปีบริบูรณ์) และผู้ดูแลคนพิการตามกฎหมายสามารถกู้ยืมเงินทุนในการประกอบอาชีพหรือขยายกิจการได้ จากกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ รายละไม่เกิน 40,000 บาท หรือเป็นรายกลุ่ม ๆ ละ ไม่เกิน 1 ล้านบาท และผ่อนชำระภายในระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี โดยไม่คิดดอกเบี้ย เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้คนพิการมีอาชีพ มีรายได้ที่มั่นคง มีแหล่งเงินทุนในการสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง

คนพิการที่ต้องการมีอาชีพอิสระยังมีบริการจัดฝึกอบรมวิชาชีพแก่คนพิการ ณ ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการในภูมิภาคต่าง ๆ ที่มีบริการจัดฝึกอบรมวิชาชีพในสาขาต่าง ๆ โดยอาจมีการจัดเป็นหลักสูตรละ 6 เดือน - 1 ปี เพื่อเพิ่มโอกาสแก่คนพิการให้ได้รับประโยชน์ตามสิทธิของตนเอง เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป และยังได้พัฒนาทักษะด้านร่างกายตามความต้องการและตามความถนัด ในปัจจุบันมีศูนย์บริการพัฒนาอาชีพและฟื้นฟูอาชีพคนพิการอยู่ 9 แห่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาอาชีพคนพิการ จังหวัดนนทบุรี , ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการจังหวัดหนองคาย , ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการจังหวัดขอนแก่น, ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการนครศรีธรรมราช, ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการบ้านทองพูน-เผ่าพันธ์ จังหวัดอุบลราชธานี, ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ, ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการหยาดฝน จังหวัดเชียงใหม่, ศูนย์บริการสวัสดิการสังคมเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบฯ ลพบุรี, สถานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดอุบลราชธานี และยังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพคนพิการอื่น เช่น ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ภาค 1-12 โดยจะมีการให้บริการ การฝึกเตรียมเข้าทำงาน การฝึกยกระดับฝีมือ การฝึกเสริมทักษะและให้คำปรึกษา แนะนำ รวมไปถึงการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ

ทั้งนี้ หากคนพิการไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือไม่ได้รับสิทธิที่ควรจะได้รับตามกฎหมายกำหนดสามารถร้องขอต่อหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดให้มีการสนับสนุน อำนวยความสะดวกหรือปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อให้คนพิการสามารถได้รับสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด

- สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสาธารณะ

หน่วยราชการจะต้องสำรวจและจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกให้คนพิการเข้าถึงและใช้บริการได้ เช่น โรงพยาบาลต้องจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกให้ครบทุกประเภทตามกฎหมายกระทรวงที่กำหนดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 และ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานเขต ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา สถานีตำรวจ ต้องจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ทางลาด ห้องน้ำที่จอดรถ ป้ายและสัญลักษณ์ และบริการข้อมูล เพื่ออำนวยความสะดวกและให้บริการแก่คนพิการ

การได้รับการลดหย่อนค่าโดยสารขนส่งสาธารณะสำหรับคนพิการสำหรับคนที่มีบัตรคนพิการจะต้องแสดงบัตรต่อเจ้าหน้าที่ประจำสถานีแต่ละแห่งเพื่อที่จะได้อำนวยความสะดวกในการเดินทางให้ถูกต้อง เช่น รถไฟฟ้า BTS มีให้บริการฟรี 7 สถานี ได้แก่ หมอชิต สยาม ชองนนท์ โอโศก อ่อนนุช กรุงธนบุรี และวงเวียนใหญ่ , รถไฟฟ้า MRT บริการให้ขึ้นฟรีทุกสถานี, การบินไทยลดค่าโดยสารคนพิการ 50% , ขสมก. รถพัดลม ลดค่าโดยสารครึ่งราคาเฉพาะคนตาบอด , บขส. ลดค่าโดยสารครึ่งราคาเฉพาะคนตาบอด

ในการแสดงความคิดเห็นตามแนวทางประชาธิปไตย ซึ่งรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีการทำประชามติเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน คนพิการก็มีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นด้วยเช่นเดียวกันกับคนปกติทั่วไป ซึ่งประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง กำหนดให้ผู้อำนวยความสะดวกเลือกตั้งประจำจังหวัดจะต้องประกาศวัน เวลา สถานที่ การลงทะเบียนการใช้สิทธิออกเสียง สำหรับคนพิการหรือทุพพลภาพ โดยผู้พิการที่มีสิทธิออกเสียงจะต้องลงทะเบียนเพื่อแสดงความจำนงในออกเสียง และจะต้องจัดสถานที่ให้มีหน่วยรักษาพยาบาลประจำที่ออกเสียง มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยสำหรับคนพิการหรือทุพพลภาพ มีเจ้าหน้าที่ในการช่วยเหลือในการลงคะแนนเสียง และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้พิการและทุพพลภาพ

สรุป

คนพิการหรือทุพพลภาพถือได้ว่าเป็นทรัพยากรบุคคลของประเทศ ซึ่งมีศักยภาพและความรู้ความสามารถที่จะสามารถช่วยประเทศให้พัฒนาและมีความเจริญก้าวหน้า จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐ ภาคเอกชน จะต้องให้ความสำคัญกับผู้พิการหรือทุพพลภาพในการพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ เหมือนคนปกติทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การส่งเสริมอาชีพ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้คนพิการสามารถดำรงชีวิต ประกอบอาชีพและเป็นกำลังสำคัญของประเทศต่อไป

บรรณานุกรม

กรมการจัดหางาน กองพัฒนาระบบบริหารจัดการหางาน. คู่มือการให้บริการตามมาตรา 33 และมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556. กรุงเทพฯ : 2561.

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, สิทธิคนพิการ. dep.go.th/sites/default/files/files/document/ส่วนที่3%สิทธิคนพิการ.pdf (สืบค้นเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2561).

ไทย. รัฐธรรมนูญ. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560.

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551, มาตรา 3, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 28 ก (5 กุมภาพันธ์ 2551) : หน้า 2.

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 , มาตรา 4 ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 124 ตอนที่ 61 ก (27 กันยายน 2550) : หน้า 9

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. คู่มือสิทธิของคนพิการ. 2554

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)